

Maheootmisega alustamine Sissejuhatus

Airi Vetemaa

Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus/
Mahepõllumajanduse Koostöökogu

airi.vetemaa@gmail.com

Kevad 2022

Teemad

- ▶ Ülevaade mahepõllumajandusest. Mahepõllumajandus strateegiates, taustinfo
- ▶ Mahepõllumajandusliku taime- ja loomakasvatuse nõuded ja põhimõtted
- ▶ Mahepõllumajanduse järelevalve
- ▶ Mahetoetus 2022, 2023?, nõuetele vastavus

- ▶ Lektorid: Airi Vetemaa, Lilia Kulli, Margo Mansberg, Marge Olju

Tehniline juhend

- Hoia mikrofoni **Mute**/hääletu peal (sisenedes oled automaatselt hääletu)
- Küsimusi saab jooksvalt esitada **Chat**'i/vestlusesse ja teemade lõpus ka suuliselt
- Vastuseta jäänud küsimustele vastame e-maili teel
- Ettekanded paneme üles maheklubi.ee sündmuste kalendrisse
- Infopäev läheb arvesse mahetoetuse kohustusliku koolitusena - vajalik on sisenemine korrektse nimega.

Miks mahetootmine?

- ▶ **Mahepõllumajanduslik tootmine on** põllumajandusettevõtete majandamise ja toidu tootmise üldine süsteem, mis ühendab omavahel **parimad keskkonna- ja kliimameetmete tavad, rikkaliku bioloogilise mitmekesisuse, loodusvarade säilitamise, rangete loomade heaolu standardite** kohaldamise ning tootmisstandardid, mis on kooskõlas üha suurema hulga **tarbijate nõudlusega** toodete järele, mille tootmisel on kasutatud looduslikke aineid ja meetodeid.
- ▶ **Mahepõllumajanduslikul tootmisel on kahetine ühiskondlik roll** – ühelt poolt pakub see eriomast turgu, mis vastab tarbijate nõudlusele mahepõllumajanduslike toodete järele, ja teiselt poolt üldsusele kättesaadavaid hüvesid, toetades keskkonnakaitset, loomade heaolu ning maaelu arendamist.

Allikas: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2018/848

Mahepõllumajandus EL ja Eesti strateegiates

Euroopa Liidu rohelepe: Talust taldrikule strateegia ja elurikkuse strateegia

Ambitsioonikad keskkonnanäesmärgid 2030

- **Mahe üks olulisi lahendusi: suurendada mahepõllumaa osakaalu vähemalt 25%-ni**
- Vähendada keemiliste pestitsiidide kasutamist ja nendega seotud riski 50%
- Vähendada toitaine kadu vähemalt 50% ja väetiste kasutamist vähemalt 20%
- Vähendada antibiootikumide kogumüüki ELis 50%

Euroopa Liidu mahepõllumajandusliku tootmise arendamise tegevuskava 2021-2027

Tegevusvaldkonnad, mille raames on plaanitud kokku 23 tegevust:

- ▶ Tarbimise edendamine
- ▶ Tootmise suurendamine
- ▶ Kestlikkuse tõhustamine

Tegevuskava ja lisainfo leiab Euroopa Komisjoni veebilehelt:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_21_1275

PÕKA - Põllumajanduse ja kalanduse arengukava aastani 2030

- ▶ Strateegiline eesmärk: Eesti toit on hinnatud ja maal on hea elada
- ▶ Üks eesmärke: Eesti tarbijad eelistavad ja tarbivad Eestis toodetud toitu
  - ▶ Üks mõõdikutest: **Regulaarselt (vähemalt kord nädalas) mahetoitu tarvitavate inimeste osatähtsus kasvab 9%lt (2018) 20%le (2030)**
- ▶ Ühe riigipoolse mahetootmist edendava tegevusena tuleb välja töötada ja rakendada pilootprogrammid „Mahetoit lasteasutustes“. 2022 sügisest toetus koolidele/lasteadeadele

ÜPP 2021-2027 strateegiakava

▶ I sammas - Otsetoetused

Ökokavad:

- Mahepõllumajanduse ökokava (üleminek ja jätkamine
- keskkonnasõbralik majandamine
- mesilaste korjeala
- jt

▶ II sammas - Maaelu toetused

- Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus

Nõuetele vastavus + rohestamine = tingimuslikkus

Kokku 46 sekkumist, strateegiakava 1.01.22 seisuga

<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/upp-2021/upp-2021-tervitekst-2022-01-01.pdf>

PLANEERITAVAD TOETUSED 2023-2027

NB! Uue perioodi toetuste osas alles käivad läbirääkimised Euroopa Komisjoniga

Mahepõllumajanduse ökokava

NB: pole veel lõplik versioon

Planeeritud ühikusummad	Mahe €/ha	Üleminek €/ha
Põllukülvikorras olevad kultuurid	132	146
Kartul, ravim- ja maitsetaimed, puuvilja- ja marjakultuurid	300	330
Köögivilid	800	880
Rohumaa, mille hektari kohta peetakse vähemalt 0,2 loomühikut	25	27

1-aastane kohustus

Võimalus, et määrad suurenevad, kui
taotlejaid on vähem

Maheloomakasvatuse toetus

NB: pole veel lõplik versioon

Planeeritud ühikusummad	2023
Piimalehm	300
Ammlehm, muu veis	85
Kuni 6 kuu vanune veis	17
Lammas	25
Kits	25
Emis, kult	183
Nuum- või noorsiga	105
Küülik	2
Munakana	6
Broiler, muu kodulind	7
Vutt	1
Mesilaspere	40

1-aastane kohustus

KSM mahedale

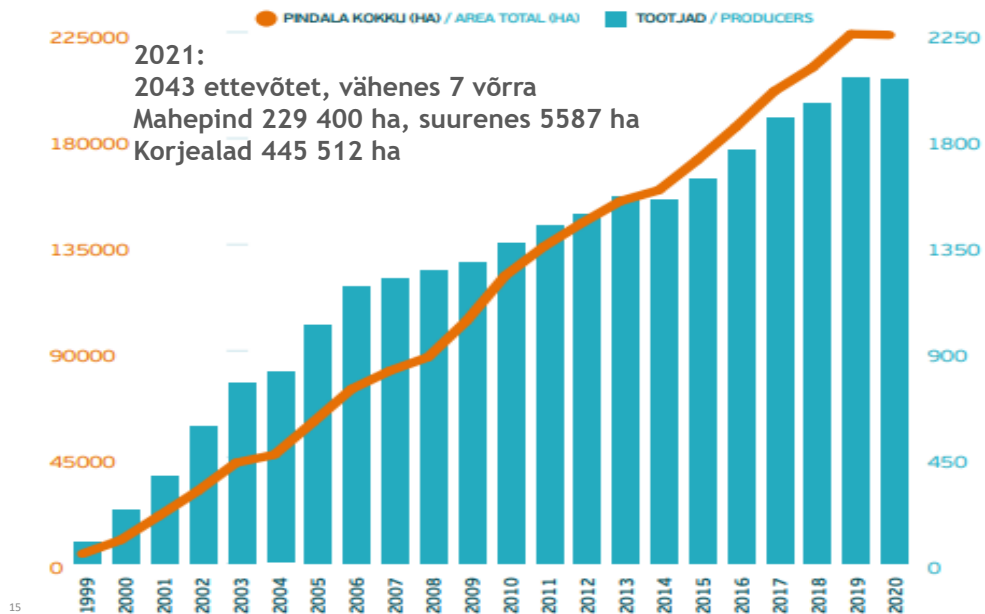
NB: pole veel lõplik versioon

- ▶ KSM mahedale baas - 18 €/ha
- ▶ KSM mahedale baas aiandus - 40 €/ha
- ▶ + võimalus võtta lisatoetusi (nt talvine taimkate, vahekultuuride kasvatamine aiakultuuride kasvatajatel orgaaniline multš ja haljasväetised)

1-aastane kohustus

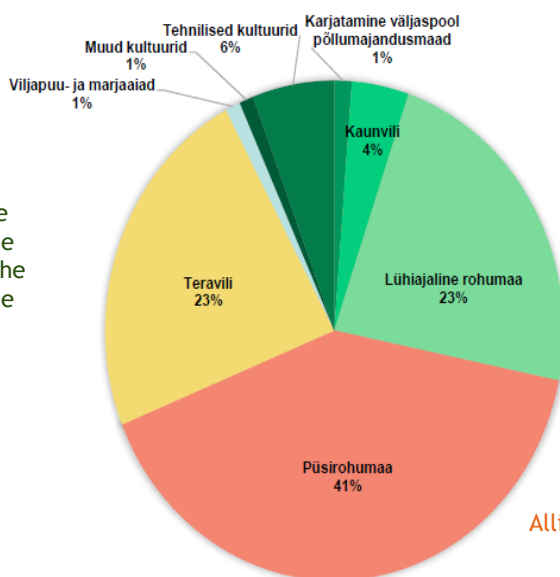
Mahepõllumajandus Eestis

Mahepõllumajandusmaa ja mahetootjad Eestis 1999-2021

Andmete allikas: PMA

Mahepõllumajanduslik maakastus

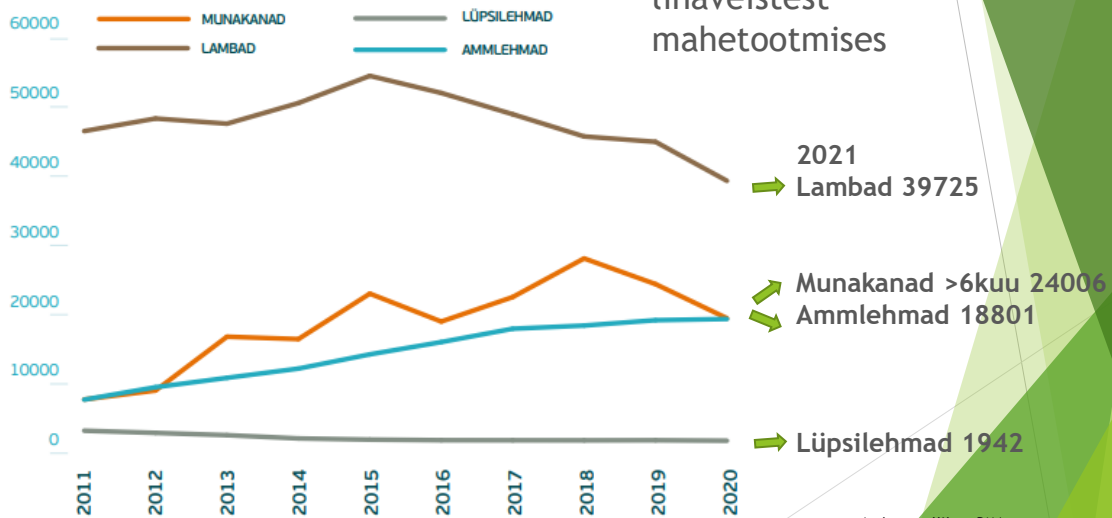

Kaer 70% mahe
Tatar 91% mahe
Kanep 88% mahe
Rukis 36% mahe

Allikas: PTA

Maheloomakasvatus 2011-2020

Mahetöötlemine

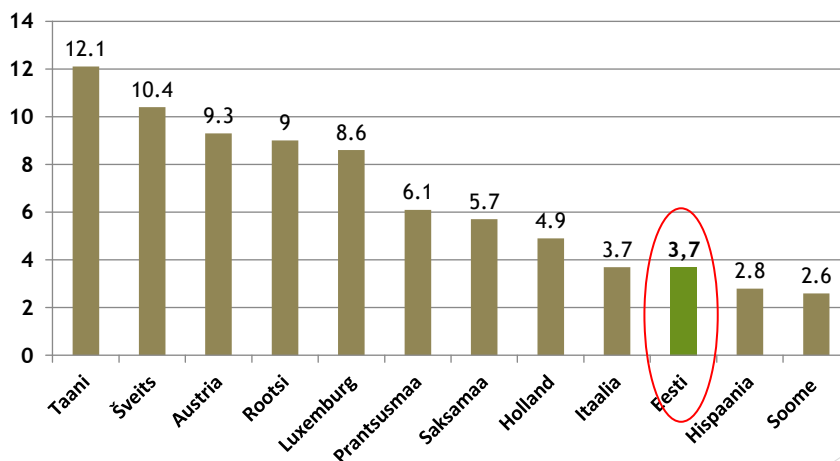
- ▶ 2021. a 204 töötletjat, enamik neist väiketöötletjad, 2021 arv suurenes
- ▶ Neist üle 50 on ühtlasi mahetootjad
- ▶ Töödeldi kõiki peamisi tootegruppe – piima, liha, teravilja, marju, puu- ja köögivilju ning maitse- ja ravimtaimi
- ▶ Töötlemise edendamiseks kodumaise tooraine baasil oleks vaja, et tooraine hinnad oleksid konkurentsivõimelised ja mahud piisavalt suured

Mahetoit tootlustuses

- ▶ Mahetooraine kasutamisele tohivad viidata vaid need tootlustuskohad, kes on sellest teavitanud PTA-d
- ▶ Mahetooraine kasutamisest on teavitanud 62 tootlustuskohta, kellest 45 on taotlenud õiguse kasutada tootlustuse ökomärki
- ▶ Koolidest ja lasteaedadest on mahetooraine kasutamisele viitamise õigus 47-l
- ▶ Häid haridusasutustes mahetoidu kasutamise näiteid leiab nt Tartu linnast, Võrumaalt. Huvi ja esimesed teavitanud tootlustuskohad ka teistes piirkondades

Mahetoidu osa Eesti jaeturul 2019 (%)

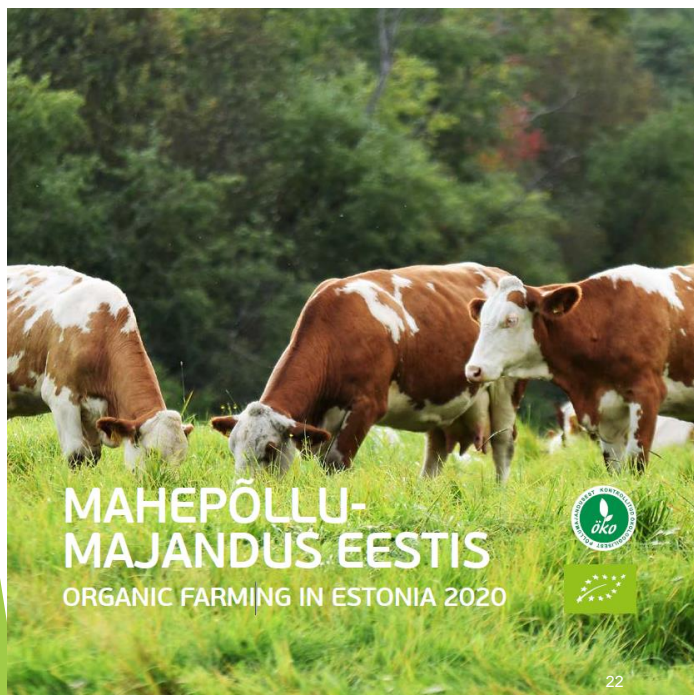
2019. a - 61,8 mln eurot (ca 3,7%)
Sh kodumaine mahetoodang ca 30%

Allikas FiBL 2021

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: maheorganisatsioonide esindusorganisatsioon asutatud 2006. a

15 liiget: Eesti Mahepõllumajanduse SA, MTÜ Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus, SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus, MTÜ Eesti Biodünaamika Ühing, MTÜ Harju Mahetootjate Ühing, MTÜ Hiiumahe, MTÜ Läänemaa Mahetootjate Selts, MTÜ Saare Mahe, MTÜ Virumaa Mahetootjad, TÜ Lõuna-Eesti Toiduvõrgustik, TÜ Wiru Vili, MTÜ Liivimaa Lihaveis, MTÜ Mahetootjate Nõu- ja Jõukoda, MTÜ Maheklaster, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit

Mahepõllumajanduse Koostöökogu on esindatud MAK 2014-2020 seirekomisjonis, PÕKA juhtkomisjonis, ÜPP strateegiakava 2021-2027 ettevalmistavas juhtkomisjonis, PMANis, MEM teadmussiirde komisjonis, MES nõuandeteenistuse nõuandvas nõukojas ja PTA Kliendinõukojas

Link trükisele:

[http://www.maheklubi.ee/
upload/Editor/mahe_eesti
s_2020.pdf](http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/mahe_eestis_2020.pdf)

Mahepõllumajanduse regulatsioonid ja märgistamine

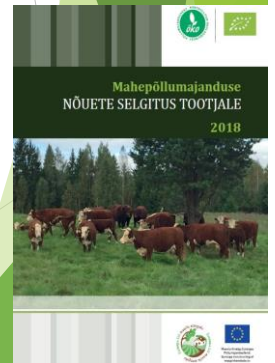
Kuidas on mahepõllumajandus reguleeritud?

- ▶ Euroopa Liidu määrused, mis on kohustuslikud kõigis EL riikides (baastase). 1.1.2022 rakendus uus mahemääruste pakett (EL) 2018/848 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02018R0848-20201114&from=ET>
- ▶ Nõuete täitmist kontrollivad kas era- või riiklikud kontrollasutused, meil riiklik - Põllumajandus- ja Toiduamet
- ▶ Erakontrollasutustel on võimalik kehtestada täiendavaid nõudeid

Mis muutub mahetootjatele uue mahemäärusega?

- ▶ Mahetootmise nõuete osas väga palju muutusi pole, suund on erandite ja tavatootmisest pärit sisendite vähendamisele/kaotamisele
- ▶ Lisatud võimalus nt puuvilla, villa, töötlemata nahkade, mesilasvaha, soola jm määrgistamiseks mahedana
- ▶ Riskipõhisem kontroll
- ▶ Infoleht muudatuste kohta [2022 info tootjatele uus määrus.pdf \(maheklubi.ee\)](#)
- ▶ Muud tootmisega seotud nõuded http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/Mahenouete_selgitus_2018.pdf
- ▶ Koostöös PTAga valmib uus mahenõuete selgitus tootjatele 2022. a I pooles

Mahetoidu määrgistamine

Viidet mahedale tootenimes (müüginimetuses) ja logo võib kasutada:

- ▶ saadused on kasvatatud mahepõllumajandusele **üleminekuaja** (2 või 3 aastat) **läbinud** maal või pärinevad üleminekuaja läbinud loomadelt.

EE-ÖKO-03

Eesti põllumajandus

Eesti riiklik ökomärk - vabatahtlik

Euroopa Liidu logo – müügi pakendil kohustuslik, lisatud kontrollasutuse kood ja päritolutähis

NB: Arvetel/saatelehtedel PTA kood EE-ÖKO-03

Info:

- ▶ Üldine info mahepõllumajanduse kohta www.maheklubi.ee
- ▶ Uudised ja lingid [Maheklubi Facebookis](#)
- ▶ Maaeluministerium <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/mahepollumajandus>
- ▶ Põllumajandus- ja Toiduamet <https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/mahepollumajandus>

maheklubi

Tootjale Töötlejale Tarbijale Toitlustajale Turustajale

otsi

- Mahekonkurss 2021
- Mahepõllumajandus
- Mahepõllumajanduse juubelikonverents
- Kust mahetoitu osta?
- Mahetoitu märgistus
- Uudised
- Sündmused, koolitused
- Mahepõllumajanduse Koostöökogu
- Õigusaktid, järelevalve, riigiasutused
- Uuringud, projektid
- Lingid
- Mahepõllumajanduse Leht
- Teadussirde programm

Sündmused

« Aprill 2022 »						
E	T	K	N	R	L	P
			1	2	3	
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

 Liitu Maheklubi uudiste ja sündmuste RSS-iga

Mahetoit - hea sinule, hea loodusele

Miks eelistada mahetoitu?

- Mahetoit on tervislik, sealt võib leida rohkem vitamiine, antioksidante ja organismile vajalikke mineraalaineid kui tavatoidust.
- Mahetoit ei sisalda organismile kahjulikke sünteetiliste taimekaitsevahendite jääke. Samuti pole mahetoidus päritult muundatud organisme (GMO) ega nende saadusi.
- Mahetoidus pole kunstlike värv- ja lõhnaaineid ega kauast säilimist soodustavaid aineid, mis võivad põhjustada mitmesuguseid tervisehäireid.

Loe edasi siit

Viimased uudised

Maheliha valik laieneb, kuid on endiselt väga kitsas
31.03.22

Kulgi eestlane on sealha eelistaja, on mahelihast kõige kättesaadavam hoopis veiseliha ja Kikerikü vahendusel kogub populaarsust ka kanalaha. Mahesaliha peab aga tikutulega taga otsima.

Eesti mahekanepikasvatajad aretasid oma sordi Estica
29.03.22

Oma kanepisordi loomise mõte tekkis Eesti mahekanepikasvatajatel kohe, kui nad viis aastat tagasi Eesti Maheproleini Ühistu asutasid ning Tartu lähedal Vahi tööstusrajoonis Euroopa suurima koorimisliini pusti panid.

Mahepõllumajandusega alustamise infopäevad 2022
25.03.22

Mahepõllumajanduse Koostöökogu korraldab veebikeskkonnas mahepõllumajandusega alustamisest huvitatud tootjatele infopäevad 31. märtsil ja 4. aprillil. Infopäevade eesmärk on edasi anda peamine info mahepõllumajandusega alustamiseks.

- Intranet
- Teadusuuringud
- Ettekanded
- Materjalid allalaadimiseks
- Foorum

Täna tähelepanu eest!